

УДК 371.263

Мехед Д. Б., Мехед О. Б.

**ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

Освітлено вимоги до розробки та використання засобів контролю навчальних досягнень студентів в рамках дистанційної освіти. Запропоновано принципи організації ефективної самостійної роботи студентів з використанням навчальних тестів.

Ключові слова: дистанційна освіта, контроль, навчальні тести.

Контроль результатів є обов'язковим компонентом процесу навчання та має місце на всіх його стадіях. Суть перевірки результатів навчання полягає у виявленні рівня засвоєння знань студентами, який повинен відповідати освітньому стандарту з даної програми, предмету. Сучасний етап розвитку системи освіти характеризується появою нових освітніх технологій і високими темпами інформатизації, широкого поширення набуло дистанційне навчання. В даний час в світі накопичений значний досвід реалізації систем дистанційного навчання, які розрізняються не тільки методологією, а й залежать від особливостей тієї чи іншої країни, в якій практикуються методи і підходи до організації дистанційної освіти. До переваг дистанційної освіти відносять зокрема вільний графік та самостійне визначення темпу навчання, незалежність від місця перебування. Дистанційне навчання передбачає активну взаємодію з викладачем – координатором курсу, співпрацю в процесі різного роду пізнавальної і творчої діяльності. Однак контроль навчальних досягнень студентів повинен мати систематичний характер і будуватися на оперативному зворотньому зв'язку за допомогою систем тестування.

Сучасне дистанційне навчання будується на використанні наступних елементів: середовище передачі інформації (електронна пошта, радіо, телекомунікаційні мережі) та методів, що залежать від технічного середовища обміну інформацією.

Дослідження Є. Вінниченка, Ю. Горошка, М. Жалдака, В. Клочка, В. Лапінського, М. Львова, Є. Машбиця, Г. Михаліна, Н. Морзе, С. Ракова, Ю. Рамського, О. Смалько, О. Співаковського, Ю. Триуса, Т. Чепрасової та інших учених переконливо доводять, що використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальному процесі розвиває не тільки пізнавальну діяльність, а й формує своє мотиваційне, емоційне та комунікаційне середовище. Проблемами впровадження та розвитку дистанційної освіти в Україні та за кордоном займались зокрема Полат Є. С., Дмитренко П. В., Пасічник Ю. О., Татарчук Г. М., Прокоф'єва Н. О., Зайцева Л. В., Купліс У. Г.

Незважаючи на таку кількість робіт щодо особливостей навчання в рамках дистанційної освіти, слід зауважити, що є ряд питань, які потребують подальшої теоретичної та практичної розробки у практиці контролю та коригування процесів оволодіння студентами сучасними професійними знаннями, інтегративними вміннями і навичками. Виходячи з аналізу публікацій, наших міркувань і практичного досвіду роботи пояснюється необхідність пошуку нових технологій навчання, що використовують розширені дидактичні можливості сучасної комп'ютерної техніки та сучасних засобів комунікації в системі дистанційного навчання.

Мета статті – висвітлити основні вимоги до розробки та використання засобів контролю навчальних досягнень студентів в рамках дистанційної освіти.

Інтенсивний розвиток ІКТ зумовив підстави для перегляду підходів до здійснення освіти. Розвиток локальних і глобальних електронних мереж, мультимедійних засобів навчання, стрімка побутова комп'ютеризація суттєво змінюють форми, зміст і сутність вищої освіти. Ці зміни відносяться до навчання з використанням ресурсів і технологій мережі Інтернет. Значна кількість навчальних закладів, освітніх установ використовують електронну пошту, віддалений доступ до інформаційних баз і освітніх ресурсів мережі Інтернет, створюють власні сайти, портали, беруть участь у міжнародних конкурсах, проєктах, олімпіадах та ін. За таких умов навчання з використанням технологій і ресурсів Інтернет може бути:

- 1) повністю дистанційним з використанням електронної пошти, чат-взаємодії, відеозв'язку;
- 2) очно-дистанційним, коли доля очних занять в аудиторії співставимо з кількістю дистанційних занять, що проводяться "віддаленим" викладачем;
- 3) доповнює очну форму з окремих параметрів, наприклад, викладач проводить заняття зі студентами з використанням матеріалів Інтернет, відео лекцій з освітніх сайтів та інших ресурсів Інтернет [1].

Проблема контролю знань в системі навчання може бути розглянута в різних аспектах: методичному, технічному, юридичному [2]. Нами було виділено основні принципи контролю навчальних досягнень студентів, яких слід дотримуватись:

– принцип об'єктивності – пізнавальна діяльність у дистанційному навчанні повинна оцінюватися при мінімальному впливі суб'єктивного фактора;

– принцип демократичності – в дистанційному навчанні повинні створюватися рівні умови для всіх осіб, що проходять контроль;

– принцип масовості і короткочасності – контроль за допомогою дистанційних технологій повинен бути організований так, щоб за якомога менший час здійснити перевірку знань у великої кількості студентів.

Організувати ефективну самостійну роботу студентів по корегуванню своїх індивідуальних моделей дозволяє застосування комп'ютерних навчальних тестів. Широке застосування різних тестів складає невід'ємний компонент навчання в дистанційній формі. Традиційно вони застосовуються для контролю фактичних знань з певної предметної області. Доцільніше застосування навчальних тестів, які є як засобом педагогічної діагностики (повідомляється індивідуальний результат студенту у співставленні його із заздалегідь встановленим критерієм), так і засобом навчання. Навчання повинне проходити через розуміння до знань, від знань – до умінь по їх застосуванню на практиці. Тому перший принцип проектування і розробки навчальних тестів – визначити, як будуть застосовуватися засвоєні знання, тобто чітко сформулювати змістовні завдання, які повинен уміти вирішувати студент після успішного виконання і опрацювання тесту. Основна мета застосування навчальних тестів – виявлення розуміння у студентів тих учбових відомостей, які вони отримали в процесі опрацювання матеріалу. Розуміння тісно пов'язане з умінням виділяти ключові терміни і встановлювати їх взаємозв'язки. Другий принцип – кількість типів завдань в тесті визначається кількістю ключових слів першого рівня. Третій принцип – кількість питань в кожному типі завдань визначається кількістю ключових слів другого рівня. Ключові слова другого рівня також можна розглядати як логічно неподільні одиниці учбового матеріалу, що мають свої властивості і характеристики, виступаючи ключовими поняттями третього рівня складності, і так далі. При цьому важливо враховувати, що кількість рівнів не повинна перевищувати чотири, а кількість понять одного рівня повинна відповідати кількості окремих одиниць учбового матеріалу, які можна утримати в короткочасній пам'яті. Четвертий принцип – навчальна тема ділиться на порції, кожна з яких направлена на відпрацювання певних ключових понять, фундаментальних основ або зв'язків між ними. Кількість таких порцій визначає кількість тестів по даній темі. П'ятий принцип – в одному тестовому завданні доцільно опрацювати ключові поняття тільки сусідніх рівнів і не допускати логічного стрибка через рівень.

Оскільки корегування "невірної" суб'єктивної моделі знань відбувається у студента в процесі усвідомлення своїх помилок, то необхідно надати можливість студенту пропрацювати з тим же тестовим завданням (але на іншому фактичному матеріалі, що зберігається в базі даних і відібраному випадковим чином) під час наступної спроби для опрацювання помилок. Доцільно сформулювати наступний принцип – організація циклічної роботи з тестовим завданням. При такій організації занять студентам надаються необхідні умови по виявленню і виправленню (корегуванню) своїх "прогалин" по розділу, що вивчається. Помилки студента стають його особистою справою, викладач виступає в ролі консультанта і організатора процесу пізнання. Таким чином, застосування комп'ютерних навчальних тестів, розроблених на науковій основі, дозволяє організувати ефективну самостійну роботу студентів по коректуванню своїх індивідуальних моделей в дистанційній формі навчання.

При оцінюванні початкових досягнень студентів, здійсненні зворотного зв'язку, відбувається велика частина спілкування в умовах програми дистанційної освіти, і, відповідно, ця робота є центральною у всьому навчальному процесі. Впровадження дистанційних технологій у процес заочного та, особливо, очного навчання обумовлено необхідністю інтенсифікації самостійної роботи учнів і студентів. Створення інноваційних електронних навчально-методичних курсів дозволяє також акцентувати особистісно-орієнтований розвиваючий характер навчання. Використання дистанційних технологій дозволяє не витрачати час протягом заняття на елементарні завдання закритого типу, а зосередитися на творчих завданнях, розвивається не тільки предметну, а й комунікативну, і культурологічну компетенції.

Використані джерела

1. Зайцева Л.В. Некоторые аспекты контроля знаний в дистанционном обучении. – Образование и виртуальность – 2000. // Сборник научных трудов 4-й Международной конференции. – Харьков – Севастополь : УАДО, 2000, – с. 126 – 131.
2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінологічний словник / М. Ю. Кадемія. – Львов : Вид-во "СПОЛОМ", 2009. – 260 с.

Mekhed D., Mekhed O.

EVALUATION OF ACADEMIC ACHIEVEMENTS OF STUDENTS IN DISTANCE EDUCATION

Lighted requirements for the development and use of monitoring academic progress of students in terms of distance education. Principles of effective self-study students using educational tests.

Key words: distance education, monitoring, study Tests.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2014